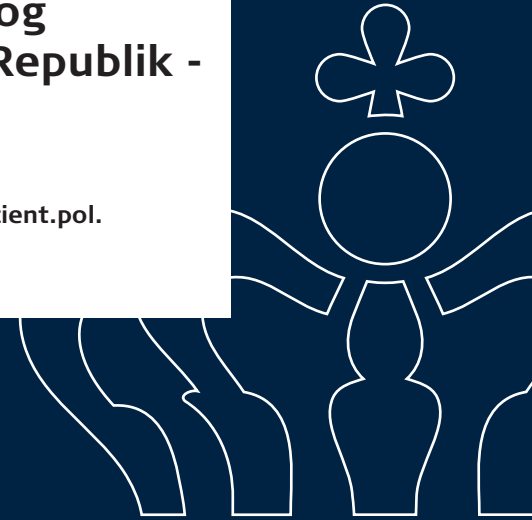

EU-missionen til Tchad og Den Centralafrikanske Republik - Frankrigs centrale rolle

af Carsten Grønholdt, Praktikant, stud. scient.pol.
Institut for Strategi, Forsvarsakademiet.

Brief

EU-missionen til Tchad og Den Centralafrikanske Republik - Frankrigs centrale rolle

af Carsten Grønholdt, Praktikant, stud. scient.pol.
Institut for Strategi, Forsvarsakademiet.

København maj 2008

Forsvarsakademiet

Svanemøllens Kaserne

Postboks 2521

2100 København Ø

Tlf.: 3915 1515

Fax: 3929 6172

Ansvarshavende redaktør: Generalmajor Carsten Svensson

Grafisk Design: Bysted

ISBN: 9788791421457

Udkommer kun i elektronisk form

Indhold

Indledning.....	4
Den komplekse konflikt i Tchad og Den Centralafrikanske Republik.....	5
Nationale konfliktfaktorer.....	5
Regionale konfliktfaktorer	6
EU-missionens operationsområde i Tchad og CAR	
og områdets regionale konfliktfaktorer	7
Sudans betydning for konfliktsituationen i Tchad og CAR	8
Frankrigs rolle i Tchad og Den Centralafrikanske Republik.....	9
Frankrigs rolle i EU-missionen	11
Frankrig som en væsentlig politisk og militær drivkraft bag EU-missionen.....	11
En ny fransk Afrika-politik	12
Oprøret i Tchad i februar 2008	12
Oprøret i Tchad i februar 2008	13
Hvorfor et oprør nu? Et forsøg på at udskyde EU-missionen.....	13
Frankrigs rolle under oprøret i Tchad – en fransk balancegang	14
Frankrigs betydning for EU-missionen -	
Kan missionen fremstå neutral og opnå succes?.....	15
EU-missionens neutralitet	15
Frankrigs betydning for EU-missionen på længere sigt	17
Opsamling	18
Litteraturliste.....	19

Indledning

I februar 2008 påbegyndte EU indsættelsen af styrker i Tchad og Den Centralafrikanske Republik (CAR). EU har dermed efter gentagne udsættelser givet det endelige startskud til en særdeles ambitiøs mission, der bliver EU's hidtil største i Afrika. EU vil med godt 3.700 soldater påtage sig hovedansvaret for at skabe sikkerhed samt sikre tilvejebringelsen af humanitær bistand i det østlige Tchad og det nordøstlige CAR.¹ Dette område er på godt 350.000 km² (ca. otte gange Danmarks størrelse), og det har i de seneste år været præget af konflikt og massive humanitære problemer. I området er der således godt 240.000 flygtninge fra Darfur-krisen i nabolandet Sudan foruden 180.000 internt fordrevne.² Udover at sikre beskyttelse og hjælp til den kriseramte befolkning skal EU-missionen være med til at skabe grundlaget for en langsigtet løsning på områdets komplekse konflikt, herunder Darfur-krisen.³

Frankrig har i høj grad været initiativtageren og drivkraften bag EU-missionen med et markant politisk forarbejde i FN og EU samt med et militært styrkebidrag på over halvdelen af den samlede EU-styrke (Gya, 2007). Frankrig har desuden som tidligere kolonimagt fortsat en væsentlig interesse og indflydelse i Tchad og CAR, og Frankrig har gentagne gange støttet landenes nuværende regeringer i kampen mod forskellige oprørsgrupper (Ayangafac, 2007).

Dette brief vil se nærmere på EU's ambitiøse mission til Tchad og CAR. Fokus vil især være på Frankrigs centrale rolle i missionen. Først vil briefet forsøge at øge læserens forståelse for og indsigt i områdets komplekse konflikt. Dernæst vil briefet kort redegøre for Frankrigs historiske rolle i Tchad og CAR samt skitsere Frankrigs centrale politiske og militære rolle i selve EU-missionen. Dette vil danne rammen om en kort analyse af det kaotiske oprør og kupforsøg i Tchad i starten af februar 2008. Oprøret bør ses i sammenhæng med den kommende EU-mission og giver samtidigt en god illustration af Frankrigs udenrigspolitiske adfærd i området. Slutteligt vil briefet diskutere Frankrigs betydning for EU-missionen. Vil Frankrig, som tidligere kolonimagt i Tchad og CAR, kunne skade missionens neutralitet? Og i forlængelse heraf: hvilken betydning spiller Frankrig for EU-missionens succes på kort såvel som på lang sigt?

---

1 EU-missionen er en del af en samlet FN og EU-mission (MINURCAT) vedtaget med sikkerhedsrådsresolution 1778 den 25. september 2007. EU står for den militære del, mens FN står for mindre rådgivnings-, koordinerings- og monitoreringsopgaver med en begrænset styrke på 300 politifolk og 50 forbindelsesofficerer. Se FN-resolution 1778 -<http://www.un.org/Docs/sc/unscreolutions07.htm>.

2 Se bl.a. FN's rapport om situationen i Tchad og CAR den 10. august 2007 - <http://www.un.org/Docs/sc/sgrep07.htm>

3 EU opfatter missionen som en del af en samlet pakke, der skal løse krisen i Darfur. Her vil EU i samarbejde med FN og AU benytte sig af både militære, diplomatiske, politiske og økonomiske instrumenter. Se Det Europæiske Råds baggrund for EU-missionen - www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=261&lang=DA&mode=g.

Den komplekse konflikt i Tchad og Den Centralafrikanske Republik

Det østlige Tchad og det nordøstlige CAR har siden 2005 været præget af en eskalerende konfliktsituation med stigende oprørsaktivitet på tværs af grænserne samt et voksende antal flygtninge og internt fordrevne. Situationen er yderst kompleks, hvilket skyldes et problematisk samspil mellem nationale konfliktfaktorer i Tchad og CAR og regionale dynamikker i grænseområdet mellem Tchad, CAR og Sudans urohærgede Darfur-provins (Hardy, 2007:1).

Nationale konfliktfaktorer

Nationalt har både Tchad og CAR siden landenes selvstændighed fra Frankrig i 1960 gennemlevet en turbulent historie. Militærkup og politisk ustabilitet har på det nærmeste været dagens orden.

I Tchad kom den nuværende præsident Idriss Déby Itno til magten ved at vælte Hisséne Habré ved et militærkup i 1990. Déby er general i hæren og modtog en del af sin militære træning i Frankrig. Han stod præsident Habré meget nær som hans personlige militærrådgiver indtil 1989, hvor uoverensstemmelser med Habré tvang Déby til at flygte til Sudan. Her startede han oprørsgruppen Mouvement Patriotique du Salut (MPS) med støtte fra Libyen og Sudan. Efter intense kampe mod Habré og hans tilhængere lykkedes det den 2. december 1990 for Déby at vinde magten i Tchad.

Ved magtovertagelsen lovede Déby at sikre politisk stabilitet, økonomisk fremgang og indførelsen af demokrati. Déby har dog ikke formået at opfylde disse løfter. Landet er blandt verdens fattigste, og regimet har fortsat en autoritær og udemokratisk karakter (Marchal, 2006:474). Dette har medført en stigende utilfredshed med Déby og en øget radikaliserings af oppositionen (Hardy, 2007:6). Déby møder modstand fra mange forskellige etniske grupper i Tchad, hvis politiske landskab i høj grad er fragmenteret langs etniske og kulturelle skillelinjer (Hardy, 2007:2).

Senest har Déby dog også mødt modstand fra dele af sin egen Zaghawa-stamme, som ikke mener, de får tilstrækkelig andel i landets betydningsfulde poster og voksende olieindtægter (Marchal, 2006).

Den voksende utilfredshed med Déby fra forskellige flere sider er eskaleret til et decideret oprør, efter en omdiskuteret folkeafstemning i juni 2005 gav Déby ret til at stille op til en tredje præsidentperiode, skønt forfatningen forbød det. Deby vandt senere denne tredje præsidentperiode ved et valg i maj 2006. Valgets demokratiske karakter kan dog i høj grad anfægtes. Siden 2005 har oprørsgrupper såsom Union des Forces pour la Démocratie et le Développement (UFDD) og Rassemblement des Forces pour le Changement (RFC) – ofte med støtte fra Su-

dan – gentagne gange forsøgt at vælte Déby fra deres baser i det østlige Tchad og i nabolandet Sudan.⁴

I CAR er den politiske og sikkerhedsmæssige situation også relativ ustabil. Flere års udnyttelse af CAR's naturressourcer herunder diamanter, tømmer og uran til personlig vinding for landets skiftende præsidenter har skabt en stat uden institutionel kapacitet til at takle landets nuværende store politiske, økonomiske og sikkerhedsmæssige problemer (ICG, 2007).

Landets nuværende præsident François Bozizé kom til magten ved et kup i 2003 med støtte fra Tchad og præsident Déby. Bozizé fik sit mandat bekræftet ved et højest tvivlsomt valg i 2005. Bozizé har ligesom Déby en militærbaggrund og var bl.a. brigadegeneral, forsvarsminister og forsvarschef, før han overtog magten i CAR. Efter sin magtovertagelse har Bozizé forsøgt at sikre sig fuld kontrol med landet bl.a. ved at slå hårdt ned på oppositionen og tilhængere af den tidligere præsident Ange-Félix Patassé. Regeringen har dog aldrig opnået fuld kontrol med hele CAR, og især det nordøstlige hjørne af landet på grænsen til Tchad og Sudan har i de senere år oplevet stigende uro. Dette område hærages af røverbander, de såkaldte Zatanuina, og er samtidig hjemsted for adskillige oprørsgrupper såsom Union des Forces Démocratiques pour le Rassemblement (UFDR). Disse oprørsgrupper bekæmper CAR's regering, hvilket ofte sker med støtte fra Sudan. Det nordøstlige hjørne af CAR er således uden væsentlig politisk kontrol, og området er præget af store sikkerhedsmæssige problemer, hvilket har medført et stigende antal internt fordrevne og en flygtningestrøm til Tchad (Seibert, 2007:14).

Regionale konfliktfaktorer

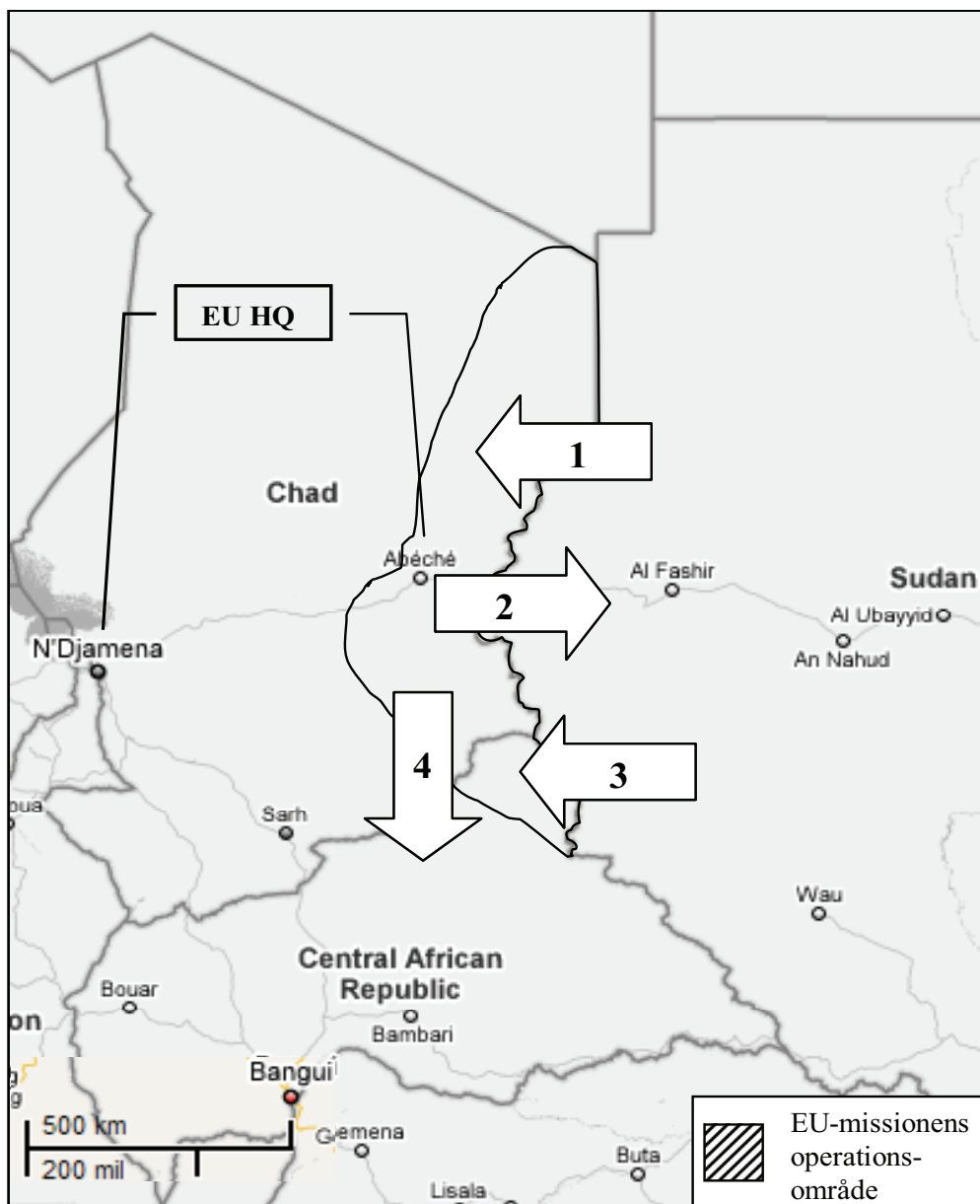
Regionalt er grænseområdet mellem Tchad, CAR og Sudan præget af forskellige befolkningsgrupper såsom afrikanere og arabere samt forskellige religiøse grupperinger såsom muslimer og kristne. Derudover findes mange forskellige stammetilhørsforhold eksempelvis Zaghawa, Fur, Tama, Masalit m.fl. Området udgør således et net af etniske, kulturelle og politiske tilhørsforhold og interesser, der går på tværs af grænserne (Campbell, 2007:1; Hardy, 2007). Nationale konflikter stopper derfor sjældent ved de geografiske grænser, men er ofte del af et regionalt konfliktmønster, hvor forskellige konfliktfaktorer gensidigt spiller sammen og forstærker hinanden (Hardy, 2007:12). Der er således en tæt sammenhæng mellem Darfur-krisen i Sudan og konfliktsituationen i det østlige Tchad og det nordøstlige CAR.

---

⁴ Oprørerne er ofte afhoppere fra Tchads militær, og antallet er estimeret til flere tusinde (Seibert, 2007:14). Oprørsgrupperne er langt fra én homogen gruppe og skifter ofte alliancepartnere, ledelse og målsætninger. F.eks. er RFC tilknyttet Zaghawa-stammen, mens UFDD er tilknyttet den rivaliserende Tama-stamme (Seibert, 2007:13).

Nedenstående kort viser EU-missionens operationsområde i det østlige Tchad og det nordøstlige CAR langs grænsen til Sudan. Kortet kan endvidere bruges til at illustrere og forklare områdets regionale konfliktfaktorer. Her repræsenterer pilene nogle af de centrale regionale faktorer, som skaber og former områdets komplekse konfliktsituation på tværs af grænserne mellem Tchad, CAR og Sudan.

EU-missionens operationsområde i Tchad og CAR og områdets regionale konfliktfaktorer

Kilde: EUFOR Tchad/RCA - www.consilium.europa.eu, Google Maps (feb. 2008)

Pil nr. 1: 240.000 sudanesiske flygtninge har siden eskalationen af Darfur-krisen i 2003 slået sig ned i flygtningelejre i det østlige Tchad, hvilket presser de i forvejen begrænsede mad- og vandressourcer. Sudan støtter den arabiske Janjaweed-milits, der angriber og terroriserer ikke-arabiske befolkningsgrupper i Tchad fra deres baser i Sudan (Seibert, 2007:11). Sudan huser og støtter tchadiske oprørere såsom UFDD, som gentagne gange har forsøgt at vælte Déby.

Pil nr. 2: Tchad anklages af Sudan for bl.a. at støtte den sudanesiske oprørsgruppe Mouvement pour la justice et l'égalité (MJE) i Darfur. En del af MJE tilhører Zaghawa-stammen ligesom Tchads præsident Idriss Déby.⁵

Pil nr. 3: CAR anklager Sudan for bl.a. at støtte oprørsgruppen UFDR's erobringer af byer i det nordlige CAR på grænsen til Sudan.

Pil nr. 4: Tchad bakker op om regeringen i CAR og dennes kamp mod oprørerne. Tchad anklager Sudan for at ville destabilisere Tchad og CAR. Godt 50.000 er flygtet fra CAR til Tchad.

De forskellige regionale konfliktfaktorer indgår i et komplekst samspil og har ifølge Afrika-forsker Kelly Campbell skabt en 'Triangle of Instability' i grænseområdet mellem Tchad, CAR og Sudan (Campbell, 2007). Situationen i Sudan er dermed tæt forbundet med konfliktsituation i Tchad og CAR.

Sudans betydning for konfliktsituationen i Tchad og CAR

Darfur-krisen i det vestlige Sudan og flygtningestrømmene til Tchad har uden tvivl været en væsentlig årsag til den stigende ustabilitet i området. Dertil har mangel på politisk kontrol i grænseområdet medført, at oprørere, banditter og forskellige militser relativt frit har kunnet bevæge sig på tværs af grænserne og terrorisere området.

Sudans regering har i forlængelse heraf ikke direkte forsøgt at modvirke flygtningestrømmene og skabe sikkerhed i området. Tværtimod har regeringen i Khartoum, ifølge tidligere professor Holger Bernt Hansen, forsøgt at destabilisere området ved at bruge sine stigende olieindtægter til at støtte Janjaweed-militsen og forskellige tchadiske og centralafrikanske oprørsgrupper. Gennem en destabilisering af området forsøger Sudan ifølge Bernt Hansen at opnå stigende politisk indflydelse i Tchad og CAR (Kristeligt Dagblad, den 7. marts 2008).

---

⁵ Paradoksalt nok anklages Déby af Zaghawa-stammen i Tchad for ikke at gøre nok for broderfolket i Sudan (ISN, 4. februar 2008).

Sudans forsøg på at destabilisere området har skabt markante spændinger mellem især Tchad og Sudan. Disse spændinger kulminerede senest i december 2006. En truende militærkonflikt blev dog afværget med en fredsaftale i Tripoli i februar 2007. De to lande synes dog stadig at udkæmpe en slags proxy-krig, hvor de bekæmper hinanden ved at støtte henholdsvis tchadiske og sudanesiske oprørsgrupper (ISN, den 7. februar 2008). I forlængelse heraf har der flere gange været egentlige træfninger mellem tchadiske og sudanesiske styrker, hvor flere soldater på begge sider er blevet dræbt (BBC, den 10. april 2007).

Generelt spiller Sudan en central rolle for konflikten i Tchad og CAR, hvilket briefet vil vende tilbage til i perspektivering og gennemgangen af den seneste udvikling i området.

Samlet set er konfliktsituationen i Tchad og CAR præget af stigende politisk ustabilitet og markante humanitære og sikkerhedsmæssige problemer. Situationen er skabt af både nationale og regionale konfliktfaktorer, der gensidigt spiller sammen og forstærker hinanden. EU-missionen står dermed overfor en yderst kompleks konfliktsituation i Tchad og CAR, som ikke kan ses uafhængigt af situationen i Sudan.

Frankrigs rolle i Tchad og Den Centralafrikanske Republik

Fra starten af 1900-tallet til 1960 var Tchad og CAR en del af de franske kolonier i Afrika. Frankrig har således en række historiske bånd til landene og har siden deres selvstændighed i 1960 forsøgt at bevare fransk indflydelse i Tchad og CAR. Frankrig indgik bl.a. forsvarsaftaler med begge lande den 15. august 1960 i Brazaville og har siden dengang haft militære styrker udstationeret. I dag har Frankrig godt 1.100 mand udstationeret i Tchad under operation 'Epervier' og 420 mand udstationeret i CAR under operation 'Bolia' (Gya, 2007:13). Frankrig kontrollerer endvidere vigtige flybaser ved Tchads hovedstad N'Djamena og nær Abéché i det østlige Tchad. Her har Frankrig udstationeret seks Mirage jagerfly og tre Puma-helikoptere (Hansen, 2007).

Forsvarsaftalerne har bl.a. til formål at sikre den interne sikkerhed i Tchad og CAR samt landenes suverænitet. Med udgangspunkt i dette har Frankrig gentagne gange legitimeret interventioner i området (Griffin, 2007:12). Frankrig har siden 1960 intervenseret mindst fem gange i både Tchad og CAR, og Frankrig støttede både Débys og Bozizés magtovertagelser i henholdsvis 1990 og 2003 (Griffin, 2007:12). Forsvarsaftalerne har således givet Frankrig en væsentlig militær og politisk indflydelse i Tchad og CAR. Derudover har Frankrig gennem forsvarsaftalerne kunne sikre sig relativt lukrative leverandøraftaler af militærudstyr til Tchad og CAR (American Chronicle, den 6. november 2006).

Udover forsvarsaftalerne har Frankrig også en del økonomisk samarbejde med Tchad og CAR. Frankrig har gennem tiden været klart den største donor af udviklingsbistand til Tchad og CAR. Derudover har Frankrig indgået en række bilaterale handelsaftaler, og væsentlige dele af Tchads og CARs industrielle og finansielle sektorer ejes af private og offentlige franske investorer.⁶

I dag har Frankrig forsat interesser i Tchad og CAR. Tchad har en central geostrategisk placering, der muliggør fransk indflydelse i de olieproducerende nabolande såsom Libyen, Sudan og Nigeria, mens CAR bl.a. har vigtige råstoffer såsom uran. Ifølge seniorforsker Chrysantus Ayangafac har Frankrig således en væsentlig interesse i at stabilisere området, herunder også forholdet mellem Tchad og Sudan.⁷ Dette vil sikre Frankrigs geostrategiske interesser i Tchad såvel som dets økonomiske interesser i Sudan; disse interesser er primært repræsenteret af det franske oliefirma Total SA, der har flere udvindingsaftaler i Sudan (Ayangafac, 2007). I forlængelse heraf ønsker Frankrig (og de fleste andre vestlige regeringer) ikke, at Sudan får stigende indflydelse i Tchad og CAR gennem en destabilisering af regionen. Frygten er, at Sudan vil kunne påvirke udviklingen i Tchad og CAR samt i store dele af regionen negativt, hvis Déby og Bozizé væltes af sudanesisk-støttede oprørere (Kristeligt Dagblad, den 7. marts 2008).

Frankrigs ønske om at stabilisere området er dog ikke kun udtryk for geopolitiske overvejelser og interesser. Man må ikke glemme, at der i Frankrig eksisterer en vis kolonialforpligtelse i forhold til Tchad og CAR og et ønske om at stabilisere området ud fra humanitære hensyn. Der har således været et stigende indenrigspolitisk pres på den franske regering for at få løst områdets konflikt, herunder Darfur-krisen (Helly, 2008:1). Endvidere har Frankrigs udenrigsminister Bernard Kouchner, som er medstifter af Médecins sans Frontières (Læger uden Grænser), personligt engageret sig meget i at løse områdets humanitære problemer (Ayangafac, 2007).

Frankrig har siden 2005 i stigende grad brugt sine udstationerede styrker i området til aktivt at bekæmpe den voksende oprørsaktivitet og forfølge ønsket om stabilitet i Tchad og CAR. Frankrig har f.eks. viderebragt efterretninger om oprørernes stillinger til regeringerne i Tchad og CAR. Derudover hjalp franske specialstyrker i oktober 2006 CAR's regeringsstyrker med at generobre byen Birao i det nordlige CAR fra oprørerne (Griffin, 2007:16). Frankrig har desuden været med til at holde Déby og Bozizé ved magten, f.eks. i april 2006, hvor franske Mirage-

---

⁶ For mere information om Tchads og CARs udenrigspolitiske relation til Frankrig se bl.a. www.en.wikipedia.org/wiki/Chad-France_relations og www.en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_the_Central_African_Republic.

⁷ Chrysantus Ayangafac er seniorforsker ved Institute for Security Studies i Sydafrika. www.iht.com/bin/printfriendly.php?id=10304783.

jagere var med til at forhindre oprørere i at vælte præsident Déby i Tchad (BBC, den 4. februar 2007).

Frankrigs rolle i EU-missionen

Missionen til Tchad og CAR bliver EU's tredje største militære mission i Afrika. De to første missioner foregik i Den Demokratiske Republik Congo i henholdsvis 2003 og 2006. Missionen til Tchad og CAR er dog umiddelbart mere omfattende end de tidligere EU-missioner med en længere tidsramme (12 måneder mod 4 måneder ved de tidligere missioner), et større operationsområde og et større antal styrker.⁸

EU-missionen har endvidere en relativ bred målsætning med tre primære mål, som alle hviler på FN-resolution 1778 og et solidt kapitel VII-mandat: 1) beskytte områdets civile; 2) sikre FN-personalets sikkerhed; 3) sikre tilvejebringelsen af humanitær bistand.⁹ Derudover er missionen ifølge EU en del af et mere langsigtet forsøg på at løse den komplekse konflikt i området, herunder Darfur-krisen i nabolandet Sudan.¹⁰ EU står således overfor en yderst ambitiøs mission med både tre primære, kortsigtede målsætninger og en mere langsigtet målsætning.

Frankrig som en væsentlig politisk og militær drivkraft bag EU-missionen

Konkret vil EU-missionen bestå af 3.700 soldater fra 22 EU-lande (heraf vil 14 lande deltage operationelt). Skønt deltagelse fra mange EU-lande vil Frankrig være relativ dominerende med op mod 2.100 soldater samt med ansvaret for den daglige operationelle ledelse (Seibert, 2008). Derudover synes modvægten mod Frankrigs dominans ikke at være væsentlig, idet store lande som Storbritannien og Tyskland ikke vil deltage med styrker på grund af deres militære forpligtelser i bl.a. Afghanistan.

Udover et markant militært bidrag har Frankrig også politisk været en væsentlig drivkraft bag EU-missionen. Frankrig har kæmpet for at få opbakning til missionen både i EU-kredsen og som formand for FN's sikkerhedsråd under vedtagelsen af FN-resolution 1778. Frankrig har endvidere presset Déby og Bozizé til at acceptere EU-missionens tilstedeværelse (Gya, 2007:12).

---

8 Den europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik - www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=261&lang=EN&mode=g.

9 Se FN-resolution 1778 - http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions07.htm.

10 EU opfatter missionen som en del af en samlet pakke, der kan løse krisen i Darfur. Her vil EU i samarbejde med FN og AU benytte sig af både diplomatiske, politiske og økonomiske instrumenter. Se Det Europæiske Råds baggrund for EU-missionen - www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=261&lang=DA&mode=g.

En ny fransk Afrika-politik

Frankrigs politiske og militære engagement i EU-missionen afspejler et skifte i fransk Afrika-politik fra en traditionel unilateral politik overfor især tidligere franske kolonier til en mere multilateral tilgang med stigende brug af FN og EU (Major og Mölling, 2007). Dette skifte skyldes bl.a. Frankrigs aftagende geopolitiske interesse i Afrika, besparelser på det franske militærbudget og store problemer i forbindelse med Frankrigs seneste unilaterale intervention i Elfenbenskysten i 2002 (Operation Licorne).¹¹ I forlængelse heraf ønsker præsident Nicolas Sarkozy på sigt at gøre op med de franske forpligtelser i Afrika, herunder de tætte politiske og militære bånd til de tidligere franske kolonier (Major og Mölling, 2007).

Frankrig har således aftagende politiske og økonomiske interesser i at handle på egen hånd i Afrika. Derimod synes Frankrig snarere at ønske en ny Afrika-politik med en stigende 'europæisering' af ansvaret for Afrikas konflikter. Frankrig ønsker samtidigt at påtage sig en ledende rolle i udbygningen af det europæiske engagement i Afrika og dermed fortsat sikre sig, at franske interesser bliver tilgodeset (Major og Mölling, 2007:6-7).

Tendensen til en ny fransk Afrika-politik ses tydeligt i den kommende EU-mission til Tchad og CAR, hvor Frankrig har taget initiativet og påtaget sig en ledende rolle gennem et markant politisk og militært engagement. Via dette engagement vil Frankrig kunne påvirke missionen og dermed til en vis grad kunne forfølge egne interesser i området. Samtidig kan EU sikre en vis finansiel byrdedeling samt give missionen den fornødne legitimitet og neutralitet (Major og Mölling, 2007:6-7).

I det følgende vil briefet se nærmere på den seneste udvikling i området og i forlængelse heraf se nærmere på Frankrigs betydning for EU-missionen.

Oprøret i Tchad i februar 2008

Efter godkendelsen af EU-missionen den 25. september 2007 med FN-resolution 1778 så situationen i Tchad og CAR ud til at forbedres en smule. Der var især i Tchad tegn på stigende politisk dialog, og den 25. oktober 2007 indgik Déby og fire centrale oprørsgrupper (heriblandt RFC og UFDD) en fredsaftale i den libyske by Sirte (IHT, den 25. oktober 2007). Situationen ændrede sig dog hurtigt til det værre, og i løbet af november 2007 faldt fredsaftalen fra hinanden, og kampene mellem regeringen og tchadiske oprørsgrupper blev intensiveret (CNN, den 26. november 2007). Dette fik konsekvenser for EU-missionen, som i perioden fra november 2007 til februar 2008 blev udsat gentagne gange. Udsættelserne

---

¹¹ Frankrig har haft store problemer med at sikre freden i Elfenbenskysten og har fortsat 3500 soldater udstationeret. Missionen til Elfenbenskysten koster desuden Frankrig godt 250 millioner euro årligt (African Research Bulletin, november 2007).

skyldtes til dels de eskalerende kampe, men også uenighed i EU-kredsen om finansiering og styrkebidrag forsinkede indsættelsen af EU-styrkerne (Reuters, den 28. november 2007).

Oprøret i Tchad i februar 2008

Den politiske uro og stigende oprørsaktivitet i Tchad kulminerede i slutningen af januar og begyndelsen af februar 2008. Her påbegyndte en koalition af tchadiske oprørsgrupper angiveligt med støtte fra Sudan et angreb mod præsident Déby fra baser i Sudan og i det østlige Tchad. Oprørerne nåede den 2. februar 2008 frem til Tchads hovedstad N'Djamena, hvor de omringede præsidentpaladset (BBC, den 2. februar 2008). Situationen var kaotisk, og der var flere meldinger om et succesfuldt kup og Débys fald (Al Arabiya, den 2. februar 2008). Det stod dog klart efter et par dages kampe, at Déby stadig var ved magten, idet oprørerne træk sig tilbage fra N'Djamena for at omgruppere (Al Jazeera, den 4. februar 2008).

Generelt reagerede det internationale samfund relativt afventende overfor kupforsøget. FN valgte dog den 4. februar 2007 at fordømme oprørernes forsøg på at vælte Déby (Reuters den 4. februar 2008). I forlængelse heraf gav Frankrig efter nogen tids tøven sin støtte til Déby. Sarkozy gjorde det klart overfor de tchadiske oprørsgrupper, at Frankrig ville intervenere, hvis de fortsatte deres forsøg på at vælte Déby. "If France must do its duty, it will.", som Sarkozy udtrykte det (Reuters, den 5. februar 2008). Oprørerne havde således begrænset international opbakning, og de forsøgte ikke at genindtage N'Djamena, men accepterede i stedet den 5. februar 2008 en våbenhvile med Déby (Al Jazeera, den 5. februar 2008). Situationen i Tchad er dog i foråret 2008 fortsat meget ustabil, og magtkampen i Tchad vil uden tvivl fortsætte (Seibert, 2008).

Generelt var oprøret i Tchad meget kaotisk og hektisk, og det kan således være svært at konkretisere, hvad der skete og hvorfor. Briefet vil dog i det følgende give et perspektiv på henholdsvis Sudans og Frankrigs rolle i oprøret.

Hvorfor et oprør nu? Et forsøg på at udskyde EU-missionen

Oprørernes forsøg på at vælte Déby startede umiddelbart efter, at EU den 28. januar 2008 vedtog den endelig indsættelse af styrker til Tchad og CAR. EU måtte således i første omgang udskyde deployeringen pga. den markante politiske ustabilitet. Det fejlslagne kupforsøg gjorde det dog muligt allerede den 12. februar at fortsætte indsættelsen af EU-styrkerne (BBC den 12. februar 2008). Oprørernes angreb kan i dette perspektiv opfattes som et sidste forsøg på at vælte Déby, før EU-styrkerne ankom til området.

I forlængelse heraf har Sudan sandsynligvis spillet en væsentlig rolle i oprørernes angreb og kupforsøg. Sudan har længe modarbejdet og været skeptisk overfor

indsættelsen af internationale styrker i området . Dette gælder både FN/AU-missionen til Darfur og EU-missionen i Tchad og CAR .¹² Ifølge Gerald LeMelle fra Africa Action frygter Sudans regering, at de internationale styrker vil indskrænke landets potentielle magt og indflydelse i regionen samt besværliggøre kampen mod sudanesiske oprørere i bl.a. Darfur (ISN den 7. februar 2008).¹³ Desuden vil flere internationale styrker i og udenfor Sudan kunne medføre et pres på de indre linjer og en potentiel svækkelse af regeringen i Khartoum. Sudan har således ifølge LeMelle interesser i at destabilisere Tchad og støtte et oprørsangreb mod Déby i håbet om, at dette vil udskyde eller helt forhindre EU-styrkens (og FN/AU-styrkens) indsættelse (ISN den 7. februar 2008). Forsøget på at vælte Déby kan således opfattes som den seneste kulmination på den proxy-konflikt, der igennem længere tid er blevet udkæmpet mellem Tchad og Sudan (ISN den 7. februar 2008). Senest er der dog kommet håb om, at konflikten kan stilne af, idet Tchad og Sudan den 14. marts 2008 valgte at underskrive endnu en fredspagt (BBC, den 14. marts 2008).

Frankrigs rolle under oprøret i Tchad – en fransk balancegang

Frankrig var under oprøret i Tchad relativ tilbageholdende med sin støtte til Déby. Frankrig lod sig ikke direkte involvere i kamphandlingerne og valgte først at bakke officielt op om Déby den 5. februar 2008, efter at oprørerne havde trukket sig tilbage, og FN havde fordømt kupforsøget.¹⁴ Frankrigs tilbageholdende adfærd i starten af februar 2008 står dermed i kontrast til Frankrigs reaktion på kupforsøget i Tchad i april 2006, hvor franske Mirage-jagere affyrede varselsskud mod oprørerne og dermed direkte var med til at bremse oprørernes fremmarch og holde Déby ved magten (BBC, den 4. februar 2008).

I et mere overordnet perspektiv illustrerer Frankrigs tøvende og tilbageholdende støtte til Déby under oprøret i februar 2008 en fransk balancegang i forhold til Tchad. På den ene side ønsker Frankrig at beholde Déby ved magten, da han i øjeblikket synes at være garant for EU-missionens indsættelse og det bedste bud på stabilitet i området. På den anden side er Frankrig også skeptisk overfor Déby og den manglende udvikling i landet under hans regime. Frankrig ønsker dermed ikke at holde Déby ved magten for enhver pris. Derudover frygter Frankrig, at en fransk intervention vil kunne medføre folkelig modstand og opfattes som neokolonialisme (BBC, den 4. februar 2008). I forlængelse heraf føler Frankrig et vist

---

12 FN og AU har med hybrid-missionen UNAMID siden december 2007 haft ansvaret for at skabe sikkerhed i Darfur. Missionen er dog fortsat væsentlig underbemandet (9.000 deployerede styrker mod de forventede 26.000) (Seibert, 2008).

13 Gerald LeMelle er Executive director i Africa Action – en tænketank baseret i Washington.

14 Officielt deltog Frankrig ikke i kamphandlingerne. Ifølge franske medier var franske specialstyrker dog involveret i de indledende kampe den 1. februar 2008, hvilket dog er blevet afvist af den franske regering (Wikipedia - Battle of N'Djamena, http://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_N%27Djamena_%282008%29#_note-38).

ansvar overfor EU-missionen, idet Frankrig har påtaget sig en ledende rolle og lagt meget prestige i missionen. Frankrig ønsker ikke at skade den kommende EU-missions neutralitet og legitimitet ved at foretage en direkte intervention. Frankrigs tøvende og afventende holdning under oprøret i Tchad afspejler således samlet set en interessant udenrigspolitisk balancegang, hvor EU-missionen også spiller en central rolle.

Frankrigs betydning for EU-missionen - Kan missionen fremstå neutral og opnå succes?

Som briefet hidtil har vist, spiller Frankrig en central rolle for den kommende EU-mission både som tidligere kolonimagt i Tchad og CAR og som en væsentlig politisk og militær drivkraft bag EU-missionen. En central rolle som også var tydelig under oprøret i Tchad i februar 2008.

I et videre perspektiv er det således interessant at diskutere, hvilken betydning Frankrig har for selve EU-missionen til Tchad og CAR. Vil missionen kunne fremstå neutral? Og hvad er konsekvenserne for missionens primære målsætninger samt for EU's langsigtede ambitioner om en varig løsning på områdets komplekse konflikt? I det følgende vil briefet give et dybere perspektiv på disse centrale spørgsmål.

EU-missionens neutralitet

Siden EU-missionens vedtagelse har Frankrigs betydning for missionens neutralitet været et omdiskuteret emne. Der er blandt andet blevet sat spørgsmålstegn ved, om en fransk-domineret EU-mission kan fremstå neutral til trods for Frankrigs rolle som tidligere kolonimagt i Tchad og CAR samt Frankrigs gentagne støtte til Déby og Bozizé (Ayangafac, 2007). Frygten er, at befolkningen og især oprørsgrupperne ikke opfatter EU-missionen som neutral, men snarere opfatter EU-missionen som en støtte til Deby og Bozizé (Africa Research Bulletin, Juli 2007). Dette blev bl.a. understreget den 1. december 2007, hvor en af de største tchadiske oprørsgrupper UFDD erklærede krig mod de franske styrker i Tchad samt mod den kommende EU-styrke (BBC, den 30. november 2007). UFDD og andre tchadiske oprørsgrupper frygter, at EU-missionen (ligesom Frankrig traditionelt har gjort) vil beskytte præsident Déby mod kupforsøg. Oprørsgrupperne er således skeptiske overfor EU-missionens proklamerede neutralitet.

En manglende tiltro til EU-missionens neutralitet kan få markante negative konsekvenser for missionen. Ifølge Rolake Akinola fra Control Risk Group kan dette medføre, at EU-styrken må arbejde dobbelt så hårdt for at vinde den folkelige tillid og opbakning i Tchad og CAR (VOANews, den 30. november 2007). Dette synspunkt deles af militærforsker Bjoern Seibert. Seibert anser generelt EU-missionen for at være underbemandet i forhold til operationsområdets størrelse og

antallet af mennesker, som har behov for beskyttelse. Ifølge Seibert vil EU, uden generel folkelig opbakning og med risiko for at blive angrebet af oprørsgrupper, få svært ved at gennemføre missionen tilfredsstillende (Seibert, 2007:31-35). I forlængelse heraf mener Inah Kaloga, som er talskvinde for Det Internationale Røde Kors, at det vil være yderst problematisk for hjælpeorganisationernes arbejde i Tchad og CAR, hvis ikke EU-missionen opfattes som neutral. Ifølge Kaloga risikerer hjælpeorganisationerne at blive forbundet med EU-styrken og dermed få svært ved at fremstå fuldstændig neutrale og upartiske. Dette kan i høj grad besværliggøre hjælpeorganisationernes bevægelighed og arbejde samt i værste fald medføre angreb på hjælpeorganisationernes personale fra oprørsgrupperne (IRIN, den 24. december 2007).

Ud fra dette perspektiv kan Frankrigs centrale rolle i EU-missionen således skade missionens neutralitet. Dette kan få negative konsekvenser for missionens primære målsætninger om at skabe sikkerhed samt sikre tilvejebringelsen af humanitær bistand i Tchad og CAR.

I forlængelse heraf er det dog væsentligt at understrege, at Frankrig virker bevidst om ikke at skade EU-missionens neutralitet. Frankrigs tøvende støtte til Déby under oprøret i Tchad i februar 2008 illustrerer netop dette. Sarkozy har desuden gentagne gange fremhævet, at EU-missionen ikke blot er udtryk for franske udenrigspolitiske målsætninger (Reliefweb, den 5. februar 2008). Derudover har EU-missionens operationelle leder, den franske general Jean-Philippe Ganascia, understreget missionens neutralitet og dens skarpe adskillelse fra Frankrigs igangværende operationer i Tchad og CAR (operation 'Epervier' og 'Bolia') (Reuters, den 9. februar 2008). EU-missionen vil, ifølge Ganascia, ikke blande sig i interne anliggende og ikke modarbejde oprørsgrupperne, så længe disse ikke angriber EU-styrkerne eller civilbefolkningen (Reuters, 09/02/08).

På trods af disse officielle intentioner om en høj grad af neutralitet kan EU-styrkerne, ifølge Poul Simon Handy fra EU's Institute for Security Studies, nemt blive fanget i skudlinen mellem forskellige aktører i Tchad og CAR. Simon Handy advarer om, at EU dermed kan få svært ved at bevare sin neutralitet og blive tvunget til at vælge side i konflikten (VOAnews, den 20. september 2007).

Om EU-missionen kan fremstå neutral med Frankrig som drivkraften er således stadig et åbent spørgsmål. Der er dog næppe nogen tvivl om, at neutralitet er væsentligt for EU-missionen og dens umiddelbare succes. Derfor er det centralt, at EU forholder sig til neutralitetsspørgsmålet, og at Frankrig er sin potentielle "skadelige" virkning på EU-missionens neutralitet bevidst. I forlængelse heraf er det vigtigt, at andre EU-lande påtager sig ansvar for EU-missionen både politisk og militært, således at missionen ikke kommer til at fremstå som hovedsageligt et fransk projekt. Endelig er det afgørende, at den kriseramte befolkning i Tchad

og CAR ser tydelige og positive resultater af EU-missionens tilstedeværelse. Øget sikkerhed i området og en effektiv hjælp til de kriseramte befolkningsgrupper vil således kunne styrke den folkelige opbakning til EU-missionen.

Frankrigs betydning for EU-missionen på længere sigt

På længere sigt spiller Frankrig også en væsentlig rolle i EU's forsøg på at skabe en varig løsning på områdets komplekse konflikt. En sådan løsning kræver overordnet set, at både de nationale og de regionale konfliktfaktorer imødegås (VOANews, den 30. januar 2008). Dette kræver ifølge Simon Hardy, at EU søger en politisk og ikke kun en militær løsning på problemerne i området (Hardy, 2007:11). EU bør dermed presse på for at få Déby og Bozizé til at indgå i en politisk dialog med oppositionen i Tchad og CAR. Hermed kan man opnå en genforhandling af de uholdbare sociale kontrakter, der eksisterer mellem forskellige etniske grupper. Uholdbare sociale kontrakter som har medført en kronisk tilstand af ustabilitet i begge lande.

I denne proces spiller Frankrig en væsentlig rolle, og man kan forstille sig udviklingen ud fra to forskellige scenarier.

Det første scenarie tager udgangspunkt i Frankrigs traditionelle rolle i Tchad og CAR. Her har Frankrig i høj grad forfulgt egne interesser og gentagne gange støttet Déby og Bozizé. Frankrig synes således umiddelbart mere interesseret i stabilitet end markante politiske forandringer i Tchad og CAR (Ayangafac, 2007). I dette scenarie er det således sandsynligt, at en fransk-domineret EU-mission vil styrke de nuværende regimer i Tchad og CAR. Dette kan også modvirke yderligere demokratisering og nødvendige politiske tiltag i Tchad og CAR. Samlet set kan mulighederne for at finde en varig løsning på områdets konflikt blive besværliggjort (VOANews, den 30. januar 2008).

Det andet scenarie tager udgangspunkt i præsident Sarkozys forsøg på at omdefinere Frankrigs forhold til de tidligere franske kolonier, herunder at gøre op med den traditionelle unilaterale Afrika-politik og i særdeleshed 'la Françafrique'.¹⁵ I forlængelse heraf forsøger Frankrig at løsrive sig af de tætte politiske og økonomiske bånd til Afrika og mindske sin direkte støtte til ikke-demokratiske statsledere såsom Déby og Bozizé. Dette kom til udtryk under oprøret i Tchad i februar 2008, hvor Sarkozy understregede, at Frankrig ikke ville intervenere uden international opbakning: "Vi er ikke længere i, hvad man kaldte Françafrique. Der er internationale regler, og jeg vil rette mig efter dem" (Berlingske Tidende, den 9. februar 2008).

---

¹⁵ 'La Françafrique' dækker i folkemunde over uigennemsigtige historiske netværk af afrikanske statschefer, franske politikere og franske erhvervsfolk. Françafrique rimer på 'fric' (penge) og hentyder til en periode, hvor en fransk militær håndsrækning var f.eks. en lukrativ oliekontrakt værd (Berlingske Tidende, 9. februar 2008).

I dette scenarie er det sandsynligt, at Frankrig ikke kun vil forfølge egne snævre interesser i Tchad og CAR. Derimod vil Frankrig formodentlig arbejde for at forbedre den demokratiske udvikling i landene ved bl.a. at lægge politisk pres på Déby og Bozizé. Derudover kan Frankrig være med til at lægge et markant politisk pres på Sudan f.eks. gennem FN. Uden dette pres vil Sudan fortsat kunne destabilisere området og besværliggøre en løsning på områdets konflikt. Samlet set vil Frankrig i dette scenarie i højere grad bidrage til EU-missionens langsigtede mål om en varig løsning på områdets konflikt.

Umiddelbart virker det andet scenarie mest sandsynligt. Frankrig har investeret meget udenrigspolitisk prestige i EU-missionen og virker indtil videre indstillet på at arbejde hårdt for at sikre EU-missionens langsigtede succes. For at dette kan lykkes, er det dog afgørende, at Frankrig reelt formår at omdefinere og forandre sin Afrika-politik. Frankrig må gøre totalt op med 'La Françafrique' og dermed gå væk fra at forfølge snævre egeninteresser i Tchad og CAR. Dette er stor en udfordring for Frankrig, idet 'La Françafrique' er dybt integreret i den franske udenrigspolitik, hvilket den franske Afrika-ekspert Antoine Glaser udtrykker således: "Françafrique is a big boat...You can't turn it around overnight." (BBC, den 26. september 2007). En forandret fransk Afrika-politik er altså afgørende, hvis EU-missionen skal opnå en langsigtet løsning på konflikten i området. Frankrigs adfærd under oprøret i Tchad i februar 2008 indikerer, at en ny fransk Afrika-politik muligvis er ved at slå igennem.

Opsamling

Samlet set har Frankrig en væsentlig betydning for EU-missionen. På den ene side kan Frankrig skade EU-missionens neutralitet og langsigtede målsætninger. På den anden side har Frankrig investeret meget udenrigspolitisk prestige i EU-missionen samt vist sig villig til at ændre sin traditionelle Afrika-politik og tage en vis afstand til Déby og Bozizé. Ud fra det sidstnævnte virker det sandsynligt, at Frankrig med sit markante politiske og militære engagement vil kunne skabe grobund for en succesfuld EU-mission og om muligt en løsning på områdets konflikt på længere sigt. Missionens succes afhænger dog af en række faktorer. Her er det i særdeleshed vigtigt, at Frankrig reelt formår at forandre sin Afrika-politik, og at de andre EU-lande tager et nødvendigt politisk og militært medansvar for missionen.

Skønt vi endnu ikke ved, om EU-missionen bliver en reel succes, så er der dog næppe nogen tvivl om, at missionen overordnet set er et skridt i den rigtige retning. Omsider vil verdenssamfundet forsøge at imødegå de markant humanitære og sikkerhedsmæssige problemer, der hærger det østlige Tchad og det nordøstlige CAR.

Litteraturliste

African Research Bulletin (2007) – juli, august, september, oktober og november udgaven, Africa Research Bulletin: Political, Social and Cultural Series, Blackwell Publishing - www.blackwellpublishing.com/journal.asp?ref=0001-9844

Al Arabiya, 2. Februar 2008, "Rebels fight inside Chad's capital: sources", Al Arabiya News Channel, - <http://www.alarabiya.net/articles/2008/02/02/45058.html>

Al Jazeera, 4. februar 2008, " Chadians flee as rebels pull back", Al Jazeera.net

Al Jazeera, 5. februar 2008, "Chad rebels 'agree' ceasefire", Al Jazeera.net

American Chronicle, 6. november 2006, "Africa: France Increases Arms Sales and Intervention"

Ayangafac, Chrysantus (2007) "31. October: Opportunities And Challenges for MINURCAT", Institute for Security Studies – <http://www.issafrica.org>

BBC, 10. april 2007, "Chad army 'attacked Sudan forces'", BBC News

BBC, 26. september 2007, "Sarkozy's Africa policy shift", BBC News

BBC, 30. november 2007, "Chad rebels declare war on French", BBC News

BBC, 2. februar 2008, "Battle for control of Chad palace", BBC News

BBC, 4. februar 2008, "France faces tough choices over Chad", BBC News

BBC, 12. februar 2008, "EU force resumes Chad deployment", BBC News

Berlingske Tidende, 9. februar 2008, "Af 100 milliarder dollar i årlig bistand til Afrika fordufter de 30 milliarder", Berlingske Tidende

Campbell, Kelly (2006) "Central African Republik, Chad, and Sudan: Triangle of Instability?", United States Institute of Peace - www.usip.org

CNN, 26/11/07 Report: Fighting in Chad leaves hundreds dead, CNN News, 26. november 2007. FN's Sikkerhedsråd - www.un.org/Docs/sc/

Griffin, Christopher (2007) "France, the United Kingdom, and European Union Capacities for Military Action in Africa", Paper prepared for the Sixth Annual Pan-European Conference on International Relations, September 12-15, 2007, Turin, Italy

Gya, Giji (2007) "Chad: Civilian-military and humanitarian intervention", European Security Review, number 35, 5. oktober 2007, International Security Information Service.

Hansen, Andrew, "The French Military in Africa", Council on Foreign Relations – <http://www.cfr.org/>

Hardy, Paul-Simon (2007) Chad: wading through a domestic political crisis in a turbulent region, Institute for Security Studies - www.issafrica.org

Helly, Damien (2008) Crisis in Chad: Implications for the EU, Institute for Security Studies - www.iss.europa.eu

ICG (2007) "Central African Republic: Anatomy of a Phantom State", International Crisis Group, www.crisisgroup.org

IHT, 25. oktober 2007, "Chadian rebel groups sign final peace deal with government", International Herald Tribune

IPS, 17. juli 2007, "Chad: Peace force planned", Inter Press Service, Johannesburg

ISN, 4. februar 2008, "Chad, Sudan and a risky western game", ISN Security Watch

ISN, 7. februar 2008, "Sudan gains from Chad fighting", ISN Security Watch

Kristeligt Dagblad, 7. marts 2008, "Den ene flygtningestrøm skaber den anden i Sahara", Kristeligt Dagblad

Marchal, Roland (2006) "Chad/Darfur: How two crises merge", Review of African Economy, Routledge.

Major, Claudia og Mölling Christian (2007) "Sarkozy's Brave New World: France's foreign security and defence policy", European Security Review, number 35, 5. oktober 2007, International Security Information Service.

Seibert, Bjoern H. (2007) African Adventure? Assessing the European Union's Military Intervention in Chad and the Central African Republic, MIT Security Studies Program, Massachusetts

Seibert, Bjoern H. (2008) "EUFOR Tchad/RCA – A Cautionary Note", European Security Review, number 37, marts 2008, International Security Information Service.

Reliefweb, 5. februar 2008, "As fighting rages in Chad, France's new role revealed", Reliefweb - <http://www.reliefweb.int>

Reuters, 28. november 2007, "EU Chad force faces new delay as shortfalls persist", Reuters Alertnet

Reuters, 4. februar 2008, "U.N. urges support for Chad's government", Reuters Alertnet

Reuters, 5. februar 2008, "Sarkozy: France would be ready to intervene in Chad", Reuters Alertnet

Reuters, 9. februar 2008, "INTERVIEW-EU Chad force commander vows neutral, robust action", Reuters Alertnet

Rådet for den Europæiske union, Den europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik - www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=261&lang=EN&mode=g

VOANews, 30. november 2007, "EU Faces Growing Obstacles Over Planned Peace Force in Chad", VOANews.com

VOANews, 30. januar 2008, "Analysts Question Benefits of EU Deployment in Chad and CAR", VOANews.com